

Gäller för: Flera enheter - se eftersättsblad

Giltig från: 2025-10-12

Innehållsansvar: Malin Landström, (malla29), Sektionsledare

Giltig till: 2027-10-09

Godkänd av: Andreas Muth, (andmu), Verksamhetschef

Fråga om våld i nära relation

Revideringar i denna version

Första versionen.

Syfte

Att beskriva hur hälso- och sjukvårdspersonal inom område 5 kan identifiera patienter över 18 år som utsätts eller har varit utsatta för våld i en nära relation samt barn som bevittnat våld. Detta för att kunna erbjuda stöd i enlighet med [Socialstyrelsens föreskrifter](#) och allmänna råd om våld i nära relationer.

För patienter under 18 år pågår arbete att ta fram en arbetsbeskrivning gällande våld i nära relationer på Drottning Silvias barnsjukhus.

Vad är våld?

Våld i nära relation [definieras på olika sätt](#) och ofta förekommer flera former av våld samtidigt. Det förekommer i alla samhällsklasser oberoende kön och ålder och leder till olika typer av ohälsa. Det är därför viktigt att ställa frågor om [våld](#). Våldet leder ofta till att den som är utsatt isolerar sig. Att utsätta någon för dessa handlingar är ett brott i Sverige.

Varför är det viktigt att uppmärksamma våld?

Forskningen visar att den som har varit eller är utsatt för våld i nära relationer får ett stresspåslag med inslag av rädsla och ångest, koncentrationssvårigheter och sömnproblem. Ett långvarigt stresspåslag till följd av våldsutsatthet kan orsaka störningar i kroppens hantering av stresshormoner vilket kan påverka immunförsvaret med risk för infektioner och hjärt- och kärlsjukdomar. Forskning visar också att våldet orsakar ohälsa som depression, trauma, re-trauma, PTSD och kronisk smärta.

Frågor om våld

Få personer vågar eller vill inte på eget initiativ ta upp att de varit utsatta och det är därför betydelsefullt att vårdgivaren rutinmässigt ställer frågor om våld. När frågorna ställs är det viktigt att presentera syftet och beskriva de [olika formerna av våld](#). Frågor om våld ska ställas enskilt och rutinmässigt till varje patient vid alla vårdkontakter, av alla yrkeskategorier och vid flera tillfällen. (RMR; [Våld i nära relationer – indikationer och handläggning](#)). Frågor om det finns minderåriga barn som riskerar att fara illa ska även ställas och information om anmälningsplikt ska ges (RMR; [Barn under 18 år som far illa eller riskerar att fara illa – indikationer och handläggning](#)).

Lyssna på patientens berättelse utan att döma. Prata inte negativt om förövaren, men berätta att våld är ett brott och fråga om hen vill göra en polisanmälan. Att prata om våld kan väcka både känslomässiga och kroppsliga reaktioner.

Exempel på frågor om våld:

“Vi frågar alla patienter om våld, fysiskt eller psykiskt eftersom vi vet att det påverkar vårt mående och för att informera om att det finns hjälp att få. Har du erfarenheter av våld? Känner du dig trygg hemma? Känner du dig kontrollerad av någon eller några? Har du själv utövat våld?”

Frågeformulär om våld

Vid misstanke om våld använd utarbetat [frågeformulär](#) till patient som stöd. Formuläret finns översatt på tolv olika språk och med bildstöd.

Vid behov av [tolk](#) använd alltid auktoriserad SRHR-tolk (utbildad i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter). Anhörigtolk ska inte användas. Använd telefontolk i så stor utsträckning som möjligt. Är anhörig med vid samtalet, hänvisa hen till väntrummet.

Arbetsgång

- Bokade patienter tillfrågas under inskrivningssamtalet/nybesöket
- Akuta patienter tillfrågas vid ankomstsamtalet eller annat tillfälle under vårdtiden. Viktigt att frågorna ställs vid flera tillfällen och av alla professioner.
- Lämna ut [hjälpkort](#) till alla patienter. Placera även hjälpkort på patienttoaletter.

Frågor om våld följs upp utifrån patientens svar och erfarenhet, för mer information se bilaga 1.

Dokumentation

Det är viktigt att hälso- och sjukvårdspersonal dokumenterar det som framkommit i samtal med patient. Det kan vara synbara skador och/eller berättelser om våld och hot, men även andra observationer som görs i samband med samtalet.

- Dokumentera i Melior på aktuellt vårdtillfälle under aktivitet “Undantag från direktåtkomst” under sökord “Våldsutsatthet i nära relation”.
- Även tidigare våldsutsatthet, som framkommer i samtalet, ska dokumenteras. Detta görs också i “Undantag från direktåtkomst”.
- Dokumentera noggrant (även om polisanmälan inte skulle vara aktuell just då).
- Dokumentera även patientens psykiska tillstånd. Tänk på att endast dokumentera fakta, undvik egna tolkningar och värderingar (det kan ha betydelse i framtida rättsprocess).
- [Frågeformuläret FOV](#) kasseras efter samtal, detta är inte en journalhandling.

KVÅ-koder

UX560 Rutinmässiga frågor om våld i nära relationer ställda

GD008 Anmälan enligt 14 kap. 1§, SoL, angående barn med möjliga skyddsbehov

Alternativ åtgärds kod VKV: GB015 Råd eller information om våld i nära relationer(i)

Journal

Alla personer som är 16 år eller äldre kan läsa sin egen journal via 1177.

- När dokumentation sker i “Undantag från direktåtkomst” skyddas dokumentationen från åtkomst i journalen via internet. Sökordet visas då inte i journalen via 1177, men syns mellan vårdgivare. Använd därför **inte** sökordet “hot och våld” som finns i mall “Uppmärksamhetsinfo”
- Tänk på att föräldrar till barn under 13 år kan läsa barnets journal och begära journalkopia och att alla personer under tvång och hot kan tvingas visa sin journal för någon annan
- Om en person känner sig tvingad att visa journaluppgifter i sin journal för andra, finns möjlighet att [försegla journalen](#). Vid försegling av journal stängs all åtkomst till journalen omedelbart. Hälso- och sjukvårdspersonal kan vid återbesök vara behjälplig med att försegla journalen via patientens konto

- Observera att journalanteckningar under “Undantag från direktåtkomst” inkluderas om journalutskrift begärs, vilket innebär att våldsutsatthet går att läsa. [Arkiv och informationsstruktur](#) gör alltid en menprövning om patienten, anhörig eller utomstående myndighet (t ex försäkringsbolag) begär journalutskrift. Beakta dock alltid möjligheten att begäran kan ske under tvång eller vid okunskap om konsekvens av utlämnande av journal.

Informationsmaterial

Affischer, hjälpkort och information finns på [Våld i nära relationer.se](#).

Uppföljning och revision

Uppföljning och revision av innehållet uppdateras/revideras om två år.

Relaterad information

Socialstyrelsen: Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa, m.m: [HSLF-FS 2022:39](#)

Regional medicinsk riktlinje (RMR): [Våld i nära relationer – indikationer och handläggning](#)

Regional medicinsk riktlinje (RMR): [Barn under 18 år som far illa eller riskerar att fara illa inklusive barn som bevittnar/upplevt våld - indikationer och handläggning](#)

Anmälan till Socialstyrelsen – barn som far illa: [Anmälan till socialnämnden vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa - Socialstyrelsen](#)

Rutin om våld inom SU: [Våld i nära relation](#)

Unizon, ett samhälle fritt från våld: [Startsida – Unizon \(unizonjourer.se\)](#)

Västra Götalandsregionen: [Kompetenscentrum för våld i nära relation \(VKV\)](#)

Kunskapsstöd Socialstyrelsen: [Våld i nära relationer - Socialstyrelsen](#)

VGR kompetenscenter om våld i nära relationer: [Handbok om våld \(vgregion.se\)](#)

1177 - Läs din journal via nätet: [Information om försegling av journal](#)

1177 – Att bli utsatt för våld i nära relationer: [Att bli utsatt för våld i nära relationer - 1177](#)

Välj att sluta - stöd till våldsutövare i nära relationer: [Telefonlinje - Väla att sluta](#)

Kvinnofridslinjen: [Kvinnofridslinjen](#)

Formulär: [Fråga om Våld \(FOV\)](#)

På Lärportalen finns även en utbildning om våld i nära relationer för medarbetare inom vård och hälsa; [Lärportalen VGR: Start sida \(vgregion.se\)](#)

Granskare/arbetsgrupp

Sanna Flinck Sundin, kurator kirurgmottagning, Östra

Karin Gustafsson, specialistsjuksköterska onkologi, Sahlgrenska

Lisen Heden, specialistsjuksköterska onkologi, Sahlgrenska

Anna Ringheim, utvecklingschef, område 5

Kristina Fredriksson, projektledare utvecklingsenheten, område 5

Bilaga 1

Förslag på hur vårdpersonal följer upp utifrån patientens svar och erfarenhet.

Patient har ingen erfarenhet av våld

- Upplys patient om att frågor om våld kommer att kunna ställas vid fler tillfällen.
- Informera om att stödinsatser finns ([hjälpkort](#)) och erbjud patient att återkomma vid behov.

Patient med tidigare erfarenhet av våld

- Fråga om patient vill prata om våldet.
- Fråga om tidigare stöd och behandling.
- Informera om att våld kan vara brottsligt.
- Fråga om behov av skydd.
- Informera om att våld som skett tidigare fortfarande kan påverka måendet.
- Informera om stödet som finns att få i närområdet eller på [1177](#), förmedla [hjälpkort](#).
- Erbjud kontakt med kurator och, om möjligt, ett återbesök/uppföljning.

Patient med erfarenhet av pågående våld

Om patientens situation innebär risk för liv och hälsa kan vårdpersonal behöva motivera hen till att kontakta ett skyddat boende och vid misstanke om brott stödja hen att göra en polisanmälan.

- Fråga om hur våldet ser ut.
- Informera om att våld kan vara brottsligt.
- Fråga om behov av skydd. Kan patient återvända hem?
- Erbjud hjälp att kontakta socialtjänst/socialjour för att ansöka om insatser/skyddat boende.
- Fråga om förövaren finns i hemmet.
- Fråga om barn varit närvarande och om behov av skydd, stöd och behandling finns.
- Informera om vårdgivarens [anmälningsskyldighet till socialtjänsten](#) avseende barn under 18 år.
- Informera om vilket stöd som finns att få i närområdet eller på [1177](#), förmedla [hjälpkort](#).
- Erbjud stöd att polisanmäla våldet.

- Erbjud kontakt med kurator och, om möjligt, ett återbesök/uppföljning.

Patient har erfarenhet av hedersrelaterat våld och förtryck

- Fråga om våldet, exempelvis: Vad måste du göra som du inte vill? Vad vill du göra som du inte får? Känner du att du inte har samma frihet som andra? Känner du dig hotad? Känner du en oro över att åka utomlands?
- Fråga om det finns barn under 18 år i familjen som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Informera om vårdgivarens [anmälningsplikt till socialtjänsten](#).
- Informera om vilket stöd som finns att få i närområdet eller på [1177](#), förmedla [hjälpkort](#).
- Erbjud stöd att polisanmäla våldet.
- Erbjud hjälp att kontakta socialtjänst/socialjouren för att ansöka om insatser/skyddat boende.
- Erbjud kontakt med kurator och, om möjligt, ett återbesök/uppföljning.

Patienten har själv utövat våld

- Fråga om våldet är utövat mot barn eller vuxen.
- Fråga om det finns hemmavarande barn/umgängesbarn med behov av skydd, stöd och behandling. Vid oro för barn under 18 år, [informera om anmälningsplikten till socialtjänsten](#).
- Fråga hur våldet ser ut.
- Bekräfta det positiva i att patienten berättar.
- Påtala att våld kan vara brottsligt.
- Informera om vilket stöd som finns att få i närområdet eller på [1177](#), förmedla [hjälpkort](#).
- Erbjud kontakt med kurator och, om möjligt, ett återbesök/uppföljning.

Om patientens skador inte kräver vård utan patienten endast vill att skadorna ska bli dokumenterade av en läkare, kan detta göras på Rättsmedicin Medicinargatan enligt denna [rutin](#). Observera att patienten måste ha gjort en polisanmälan först, se rutin [Rättsintyg](#).

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Verksamhet Öron- Näs- och Halssjukvård, Verksamhet Urologi, Verksamhet Plastikkirurgi, Verksamhet Onkologi, Verksamhet Njurmedicin, Verksamhet Kirurgi Östra, Verksamhet Kirurgi Sahlgrenska, Verksamhet Hybrid och intervention, Verksamhet Hud- och könssjukvård, Verksamhet Anestesi-Operation-Intensivvård Sahlgrenska, Verksamhet Anestesi Operation IVA Östra, Transplantationscentrum, Områdesstab, FoU, Bröstcentrum

Innehållsansvar: Malin Landström, (malla29), Sektionsledare

Godkänd av: Andreas Muth, (andmu), Verksamhetschef

Dokument-ID: SU9785-1904528390-321

Version: 3.0

Giltig från: 2025-10-12

Giltig till: 2027-10-09